

конверсійний аналіз, перетворюють ринкову турбулентність на джерело конкурентної переваги, викуповуючи активи знекеровлених конкурентів за рахунок надлишку ліквідності.

Література

1. Ананьєва О., Білокриницький О., Фельтін О. Комплексна діагностика ефективності системи управління капіталом підприємства. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. №4(80). С. 100-107. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-100-107>
2. Плетенецька С., Діденко О. Фінансова безпека і управління фінансовою стійкістю малих підприємств в умовах циклічної економіки та війни. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. №3(79). С. 60-71. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-79-60-71>
3. Румик І., Доляновський К., Рзазаде І. Вплив грошових розрахунків на систему управління фінансовими ресурсами підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. №3(79). С. 15-24. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-79-15-24>

УДК 330.5: 336.1

Румик І.І., д.е.н., професор,
Кухельна А.А., здобувач освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ

В умовах зростання економічної нерівності, боргового навантаження домогосподарств та інфляційних коливань традиційні показники фінансового добробуту, такі як середній дохід або ВВП на душу населення, виявляються недостатніми, оскільки не відображають реальну здатність людей витримувати несподівані витрати, рівень заощаджень чи психологічний фінансовий стрес. Особливо гостро постає потреба в комплексних методиках, які б враховували не лише об'єктивні параметри (активи, пасиви, боргове навантаження), але й суб'єктивне сприйняття власного матеріального становища, рівень фінансової грамотності та доступ до сучасних фінансових інструментів. Таким чином,

розробка та вдосконалення багатовимірних підходів до оцінки фінансового добробуту населення є необхідною умовою для формування ефективної соціально-економічної політики, адресної підтримки вразливих верств і моніторингу реального рівня життя в умовах турбулентної економіки.

Метою роботи є систематизація та порівняльний аналіз сучасних методичних підходів до оцінки фінансового добробуту населення для визначення найбільш ефективного інструментарію в умовах сучасних економічних викликів.

Традиційний підхід до оцінки добробуту населення зводився до вимірювання номінальних та реальних доходів (ВВП на душу населення, середня заробітна плата). Однак сучасна економічна наука визнає його обмеженість: високий дохід не гарантує відсутності фінансової вразливості через боргове навантаження чи відсутність заощаджень. Сучасний підхід зміщує акцент із поточної купівельної спроможності на категорію «фінансової стійкості домогосподарства», тобто здатності витримувати несподівані витрати (від ремонту автомобіля до лікування) без зниження рівня життя. Деякі вчені пропонують застосовувати методику оцінки та порівнювати соціальні перспективи в умовах існування ризиків [1].

Базовим методичним вимірником є система макроекономічних показників. Окрім медіанного доходу, який менш чутливий до надвисоких зарплат, ніж середній, використовуються коефіцієнт Джині для оцінки нерівності та квінтільний коефіцієнт фондів (співвідношення доходів 20% найбагатших та 20% найбідніших). Важливим об'єктивним маркером є частка витрат на продовольство у структурі споживання (закон Енгеля): чим вона вища, тим нижчим є фінансовий добробут. Норма заощаджень також свідчить про наявність «подушки безпеки».

Дослідники цієї проблеми виділяють три концептуальні методологічні підходи, за допомогою яких можна вимірювати якість життя населення: суб'єктивний добробут, можливості та справедливість розподілу [2].

Методика оцінки фінансового добробуту є неповною без аналізу зобов'язань. Співвідношення платежів за кредитами до сукупного доходу домогосподарства (DSTI) показує, наскільки вільний дохід обмежений фіксованими виплатами. Критичним порогом вважається рівень 40-50%: його перевищення означає, що домогосподарство економічно нестійке навіть за високого номінального доходу. Сюди ж відноситься показник «фінансового розриву» – різниця між поточними активами (депозити, готівка) та короткостроковими боргами.

Об'єктивна статистика часто запізнюється та не враховує психологічні

аспекти. Тому провідні центри (Gallup, Eurofound) використовують індекси фінансового задоволення. Домогосподарство оцінює, чи вистачає йому грошей на великі покупки, чи відчуває воно «фінансовий стрес» (неможливість звести кінці з кінцями хоча б раз на місяць). Суб'єктивний добробут знижується швидше за об'єктивні доходи під час інфляції, оскільки люди відчувають знецінення заощаджень, навіть якщо номінальна зарплата зростає.

Найбільш комплексним методичним підходом є побудова балансу домогосподарства. З одного боку – ліквідні активи, такі як депозити, готівка, цінні папери, доступна лінія кредиту, з іншого – нерухомість, бізнес, предмети розкоші. Мінус – зобов'язання (іпотека, споживчі кредити). Ключовим тут є не номінальна вартість активів, а їх «фінансова глибина»: як швидко їх можна монетизувати у разі кризи. Наявність власного житла без іпотеки значно підвищує добробут, але не відображається в поточному доході.

Вчені роблять спробу дослідити чотири різноманітні, але пов'язані між собою перспективи (тренди) економіки добробуту: Transformation, Nature-Centric or Planetary Boundaries, Good Life or People-Centric та Integrated [3].

Сучасна методика оцінки обов'язково включає показник доступу до фінансових послуг. Добробут населення не може бути високим, якщо люди зберігають гроші вдома через недовіру до банків або не мають страховки. Рівень фінансової грамотності прямо корелює з реальною здатністю накопичувати. Методи ОЕСД пропонують тестові модулі з 5 запитань для визначення цього параметра.

Найбільша помилка оцінки – використання усереднених показників. Методичний підхід має базуватися на кластеризації: виділення груп пенсіонерів (високий ризик бідності), сімей з дітьми (найбільша потреба у ліквідності) та самотніх людей похилого віку. Наприклад, домогосподарство з двома дітьми з доходом 1000 умовних одиниць має значно нижчий фінансовий добробут, ніж самотній пенсіонер з доходом 700 одиниць, через вищі питомі витрати на харчування та освіту.

Таким чином жоден окремий показник не дає повної картини фінансового добробуту населення. Ефективна методика має поєднувати об'єктивні дані про активи, пасиви, боргове навантаження, ліквідність, а також суб'єктивне сприйняття фінансового стресу, диференційоване за соціально-демографічними кластерами. Для державної політики це означає перехід від простих дотацій «бідним» до адресної підтримки тих, хто має високий DSTI та нульову «подушку безпеки», навіть якщо їхній поточний дохід формально перевищує прожитковий мінімум.

Література

1. Fleurbaey M., Zuber S. Universal social welfare orderings and risk (June 17, 2021). DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3876726>
2. Румик І. Методологія наукового оцінювання добробуту населення: структурний аналіз макроекономічних індикаторів. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 1(77). С. 14-21. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-14-21>
3. Waddock S. Wellbeing economics narratives for a sustainable future. *Humanistic Management Journal*. 2021. No 6(2). P. 151-167. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41463-021-00107-z>

УДК 336.4

Костирко Л. А., д.е.н., професор,
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Київ, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

Сучасна парадигма відновлення національної економіки України вимагає докорінної зміни підходів до інноваційної політики, де ключову роль має відігравати синергія ресурсів держави та приватного капіталу. Найбільш гостро питання вибору ефективної моделі фінансової взаємодії постає в енергетичній сфері, що зазнала значних деструктивних впливів внаслідок військової агресії. Обсяг коштів, необхідних для відновлення енергосектору (68 млрд дол. США згідно зі звітом RDNA), суттєво перевищує можливості державного бюджету, що зумовлює стратегічний перехід до механізмів державно-приватного партнерства (ДПП) [1].

Успішна трансформація галузі можлива лише за умови імплементації механізмів ДПП, що інтегровані у європейський простір через стандарти ESG та вимоги директиви CSRD. Важливим кроком у забезпеченні цього процесу став новий Закон України «Про публічно-приватне партнерство» (№ 4510-IX), який набув чинності 31 жовтня 2025 року. Нова редакція закону спрямована на кардинальне спрощення бюрократичних процедур, створення дієвих гарантій